

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

ВЪРХОВЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ
НА СЪЮЗА ПО ВЪПРОСИТЕ
НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И
ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ

Брюксел, 21.9.2016 г.
JOIN(2016) 42 final

ANNEX 1

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

Съвместно предложение за

РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА

**относно подписването от името на Европейския съюз и временното прилагане на
Споразумение за политически диалог и сътрудничество между Европейския съюз
и неговите държави членки, от една страна, и Република Куба, от друга страна**

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, [...] г.
(OR. bg)

SN 2217/16

ЗАКОНОДАТЕЛНИ АКТОВЕ И ДРУГИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ

Относно: Споразумение за политически диалог и сътрудничество между Европейския съюз и неговите държави членки, от една страна, и Република Куба, от друга страна

СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ПОЛИТИЧЕСКИ ДИАЛОГ И СЪТРУДНИЧЕСТВО
МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
И НЕГОВИТЕ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ, ОТ ЕДНА СТРАНА,
И РЕПУБЛИКА КУБА, ОТ ДРУГА СТРАНА

КРАЛСТВО БЕЛГИЯ,

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ,

ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА,

КРАЛСТВО ДАНИЯ,

ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ,

РЕПУБЛИКА ЕСТОНИЯ,

ИРЛАНДИЯ,

РЕПУБЛИКА ГЪРЦИЯ,

КРАЛСТВО ИСПАНИЯ,

ФРЕНСКАТА РЕПУБЛИКА,

РЕПУБЛИКА ХЪРВАТИЯ,

ИТАЛИАНСКАТА РЕПУБЛИКА,

РЕПУБЛИКА КИПЪР,

РЕПУБЛИКА ЛАТВИЯ,

РЕПУБЛИКА ЛИТВА,

ВЕЛИКОТО ХЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ,

УНГАРИЯ,

РЕПУБЛИКА МАЛТА,

КРАЛСТВО НИДЕРЛАНДИЯ,

РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ,

РЕПУБЛИКА ПОЛША,

ПОРТУГАЛСКАТА РЕПУБЛИКА,

РУМЪНИЯ,

РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЯ,

СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА,

РЕПУБЛИКА ФИНЛАНДИЯ,

КРАЛСТВО ШВЕЦИЯ,

ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ,

договарящи страни по Договора за Европейски съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз, наричани по-нататък „държавите — членки на Европейския съюз“, и

ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ,

от една страна, и

РЕПУБЛИКА КУБА (наричана по-нататък „Куба“),

от друга страна,

КАТО ОТЧИТАТ желанието на страните да консолидират и задълбочават своите връзки чрез укрепване на политическия диалог, сътрудничеството, икономическите и търговските отношения помежду си в дух на взаимно уважение и равенство;

КАТО ПОДЧЕРТАВАТ значението, което отдават на укрепването на политическия диалог по двустранни и международни въпроси;

КАТО ПОДЧЕРТАВАТ волята си за сътрудничество в рамките на международни форуми по въпроси от взаимен интерес;

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД своя ангажимент за по-нататъшно насърчаване на стратегическото партньорство между Европейския съюз и Латинска Америка и Карибите и Съвместната стратегия за партньорство между ЕС и Карибите и като отчитат взаимните ползи от регионалното сътрудничество и интеграция;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО зачитането на суверенитета, териториалната цялост и политическата независимост на Република Куба;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО своя ангажимент за засилване на ефективното многостранно сътрудничество и ролята на Организацията на обединените нации, както и на принципите и целите, залегнали в Хартата на Организацията на обединените нации;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО, че зачитат универсалните права на човека, определени във Всеобщата декларация за правата на човека и други международни инструменти за правата на човека;

КАТО ПРИПОМНЯТ своя ангажимент към признатите принципи на демокрация добро управление и върховенство на закона;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО своя ангажимент да насърчават международния мир и сигурност и мирното уреждане на спорове в съответствие с принципите на справедливост и с международното право;

КАТО ОТЧИТАТ своя ангажимент във връзка с международните задължения в областта на разоръжаването и неразпространението на оръжия за масово унищожение и средствата за доставянето им, както и за сътрудничество в тази област;

КАТО ОТЧИТАТ своя ангажимент за борба с незаконната търговия и натрупването на малки оръжия и леки въоръжения в пълно съответствие със своите задължения съгласно международните инструменти, както и да си сътрудничат в тази област;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ своя ангажимент за борба и премахване на всички форми на дискриминация, включително дискриминацията въз основа на раса, цвят на кожата или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация;

КАТО ИЗТЪКВАТ своя ангажимент за приобщаващо и устойчиво развитие и да работят заедно за постигане на целите на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие;

КАТО ПРИЗНАВАТ статута на Куба на развиваща се островна държава и като отчитат съответното равнище на развитие на страните,

КАТО ПРИЗНАВАТ значението, което сътрудничеството за развитие има за развиващите се държави по отношение на трайния им растеж, устойчивото им развитие и цялостното изпълнение на международно договорените цели за развитие;

ВЪЗ ОСНОВА на принципа на споделени отговорности и убедени във важността на предотвратяването на производството, трафика и употребата на незаконни наркотици;

КАТО ПРИПОМНЯТ своя ангажимент за борба с корупцията, изпирането на пари, организираната престъпност, трафика на хора и контрабандата на мигранти;

КАТО ПРИЗНАВАТ необходимостта от засилено сътрудничество в областта на насърчаването на правосъдието, сигурността на гражданите и миграцията;

КАТО ОСЪЗНАВАТ нуждата да се допринася за целите на настоящото споразумение чрез диалог и сътрудничество с участието на всички съответни заинтересовани страни, включително, когато е уместно, органите на регионалното и местното самоуправление, гражданското общество и частния сектор;

КАТО ПРИПОМНЯТ своите международни ангажименти, свързани със социалното развитие, включително в областта на образованието, здравеопазването и трудовите права, както и тези, свързани с околната среда;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО суверенното право на държавите върху техните природни ресурси и тяхната отговорност за опазване на околната среда в съответствие с националното законодателство, принципите на международното право и Декларацията от Конференцията на ООН по въпросите на устойчивото развитие;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО значението, което страните придават на принципите и правилата, уреждащи международната търговия, по-специално тези, които се съдържат в Споразумението за създаване на Световната търговска организация от 15 април 1994 г. и в многостранните споразумения, приложени към него, както и на необходимостта от прилагането им по прозрачен и недискриминационен начин;

КАТО ИЗТЪКВАТ ОТНОВО, че се противопоставят на едностранни принудителни мерки с извънтериториален ефект в разрез с международното право и принципите на свободната търговия, и ангажирани да отстояват отмяната на такива мерки;

КАТО ОТБЕЛЯЗВАТ, че в случай че страните решат в рамките на настоящото споразумение да сключат специални споразумения в областта на свободата, сигурността и правосъдието, сключвани от Съюза съгласно част трета, дял V от Договора за функционирането на Европейския съюз, разпоредбите на тези бъдещи споразумения няма да обвързват Обединеното кралство и/или Ирландия, освен ако Европейският съюз, заедно с Обединеното кралство и/или Ирландия във връзка със съответните си предходни двустранни отношения, не нотифицират Куба, че Обединеното кралство и/или Ирландия е обвързано/обвързана или са обвързани от тези споразумения като част от Съюза в съответствие с Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз. Също така всички последващи вътрешни мерки на Европейския съюз, приети за изпълнение на настоящото споразумение по силата на част трета, дял V от Договора за функционирането на Европейския съюз, няма да обвързват Обединеното кралство и/или Ирландия, освен ако те са нотифицирали за желанието си да участват в такива мерки или да ги приемат в съответствие с Протокол № 21. Като отбелязват също, че такива бъдещи споразумения или такива последващи вътрешни мерки на Европейския съюз попадат в приложното поле на Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към посочените договори,

СЕ СПОРАЗУМЯХА ЗА СЛЕДНОТО:

ЧАСТ I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 1

Принципи

1. Страните потвърждават своя ангажимент за силна и ефективна многостранна система и пълно зачитане и спазване на международното право, както и на целите и принципите, заложи в Устава на Организацията на обединените нации („Устав на ООН“).
2. Освен това те считат за основен аспект на настоящото споразумение своя ангажимент към утвърдените основи на отношенията между Европейския съюз и Куба, които се градят върху равенство, реципрочност и взаимно уважение.
3. Страните се споразумяват, че всички действия по настоящото споразумение се изпълняват в съответствие с техните конституционни принципи, нормативни уредби, закони, норми и правила, както и приложимите международни инструменти, по които те са страни.
4. Страните потвърждават своя ангажимент за насърчаване на устойчивото развитие, което е водещ принцип в прилагането на настоящото споразумение.

5. Зачитането и утвърждаването на демократичните принципи, зачитането на всички права на човека и основни свободи, определени във Всеобщата декларация за правата на човека и в основните международни инструменти за правата на човека и техните факултативни протоколи, които са приложими за страните, както и зачитането на върховенството на закона представляват основен елемент на настоящото споразумение.

6. В рамките на своето сътрудничество страните признават, че всички народи имат право свободно да определят своята политическа система и да следват свободно своето икономическо, социално и културно развитие.

ЧЛЕН 2

Цели

Страните се споразумяват, че целите на настоящото споразумение са:

- а) консолидиране и укрепване на съществуващите връзки между страните в областите на политическия диалог, сътрудничеството и търговията въз основа на взаимно уважение, реципрочност, общ интерес и зачитане на суверенитета на страните.
- б) подпомагане на процеса на модернизиране на икономиката и обществото в Куба чрез осигуряването на цялостна рамка за диалог и сътрудничество;

- в) провеждане на ориентиран към резултатите диалог въз основа на международното право, за да се укрепят двустранното сътрудничество и взаимният ангажимент в рамките на международни форуми, по-конкретно Организацията на обединените нации, с цел укрепване на правата на човека и демокрацията, постигане на устойчиво развитие и премахване на дискриминацията във всичките ѝ аспекти;
- г) подкрепа на усилията за постигане на целите на рамката за Програмата за устойчиво развитие до 2030 г.;
- д) насърчаване на търговията и икономическите отношения в съответствие с правилата и принципите, уреждащи международната търговия, предвидени в споразуменията на Световната търговска организация (СТО);
- е) укрепване на регионалното сътрудничество в Карибския регион и региона на Латинска Америка с цел да бъдат разработени, когато е възможно, регионални отговори на регионалните и глобалните предизвикателства и да бъде насърчавано устойчивото развитие на региона;
- ж) насърчаване на разбирателството чрез поощряване на контактите, диалога и сътрудничеството на всички равнища между обществата в Куба и държавите от ЕС.

ЧАСТ II

ПОЛИТИЧЕСКИ ДИАЛОГ

ЧЛЕН 3

Цели

Страните се споразумяват да провеждат политически диалог. Целите на този диалог са:

- а) укрепване на политическите отношения и насърчаване на обмена и взаимното разбирателство по въпроси от общ интерес и загриженост;
- б) даване на възможност за широк обмен на мнения и информация между страните относно позициите в рамките на международни форуми и насърчаване на взаимното доверие при определянето и укрепването на общи подходи, когато това е възможно;
- в) укрепване на Организацията на обединените нации като основа на многостранната система, като се имат предвид Уставът на ООН и международното право, за да се даде възможност на Организацията да се справи ефективно с глобалните предизвикателства;
- г) по-нататъшно насърчаване на стратегическото партньорство между Европейския съюз и Общността на латиноамериканските и карибските държави (CELAC).

ЧЛЕН 4

Области и специфични условия

1. Страните се споразумяват, че политическият диалог се осъществява на редовни интервали на равнище високопоставени длъжностни лица и на политическо равнище и обхваща всички аспекти от взаимен интерес на регионално или международно равнище. Страните се споразумяват предварително относно въпросите, които да бъдат разгледани в рамките на политическия диалог.
2. Политическият диалог между страните служи за изясняване на интересите и позициите на двете страни и е насочен към намирането на обща основа за инициативи за двустранно сътрудничество и многостранни действия в областите, определени в настоящото споразумение, и в други такива, които биха могли да бъдат добавени по съгласие между страните.
3. Страните ще установят специални диалози в областите, за които това е необходимо, по взаимно съгласие.

ЧЛЕН 5

Права на човека

В рамките на цялостния политически диалог страните се споразумяват да установят диалог по правата на човека с оглед да се засили практическото сътрудничество между страните както на многостранно, така и на двустранно равнище. Дневният ред на всяка сесия на диалога се договаря от страните, отразява съответните им интереси и се стреми да обхваща по балансиран начин гражданските и политическите права и икономическите, социалните и културните права.

ЧЛЕН 6

Незаконна търговия с малки оръжия и леки въоръжения и други конвенционални оръжия

1. Страните признават, че незаконното производство, прехвърляне и движение на малки оръжия и леки въоръжения, включително боеприпаси, както и тяхното прекалено натрупване, лошо управление, недостатъчно обезопасени запаси и неконтролирано разпространение продължават да представляват сериозна заплаха за международния мир и сигурност.
2. Страните се споразумяват да спазват и изцяло да изпълняват своите задължения и ангажменти в тази област по силата на приложимите международни споразумения и резолюции на ООН, както и други международни инструменти, като приемат за призната рамка Програмата за действие на ООН за предотвратяване, борба и премахване на незаконната търговия с малки оръжия и леки въоръжения във всичките ѝ аспекти.
3. Страните потвърждават отново неотменимото право на самоотбрана съгласно член 51 от Устава на ООН и допълнително потвърждават правото на всяка държава да произвежда, внася и поддържа малки оръжия и леки въоръжения за отбрана и национална сигурност, както и за тяхната способност да участват в операции по поддържане на мира в съответствие с Устава на ООН и въз основа на решение на всяка една от страните.

4. Страните признават значението на системите за вътрешен контрол за трансфера на конвенционални оръжия в съответствие с международните инструменти, както е посочено в параграф 2. Страните признават значението на прилагането на такъв контрол по отговорен начин като принос за мира, сигурността и стабилността в международен и регионален план, за намаляване на човешкото страдание и за предотвратяване на незаконния трафик на конвенционални оръжия или отклоняването им към неоторизирани получатели.

5. Освен това страните се споразумяват да си сътрудничат на двустранно, регионално и международно равнище и да осигурят координация, взаимно допълване и синергия в усилията си, за да гарантират, че са налице подходящи закони, подзаконови актове и процедури за упражняването на ефективен контрол върху производството, износа, вноса, трансфера или повторния трансфер на малки оръжия и леки въоръжения и други конвенционални оръжия, и за предотвратяването, борбата и премахването на незаконната търговия с оръжие, като по този начин допринасят за опазването на международния мир и сигурност. Те се споразумяват да установят редовен политически диалог, който съпровожда и утвърждава това начинание, като се вземат предвид естеството, обхватът и мащабите на незаконната търговия с оръжие за всяка страна.

ЧЛЕН 7

Разоръжаване и неразпространение на оръжия за масово унищожение

1. Страните, като потвърждават своя ангажимент за общо и пълно разоръжаване, считат, че разпространението на ядрени, химически и биологични оръжия и средствата за доставянето им както сред държавни, така и сред недържавни участници, представлява една от най-сериозните заплахи за международния мир, стабилност и сигурност.

2. Страните отбелязват официалното обявяване на Латинска Америка и Карибите за зона на мир, което включва ангажимент на държавите от региона да насърчават ядреното разоръжаване, както и статута на Латинска Америка и Карибите на зона, свободна от ядрено оръжие.
3. Страните се споразумяват да си сътрудничат и да допринасят за международните усилия за разоръжаването, неразпространението на оръжия за масово унищожение във всичките му аспекти, както и средствата за доставянето им и националния контрол върху износа на оръжие, чрез пълно спазване и прилагане на национално равнище на своите съществуващи задължения по силата на международните договори и споразумения в областта на разоръжаването и неразпространението и други международни задължения, приложими спрямо страните, и на принципите и нормите на международното право.
4. Страните се споразумяват, че настоящата разпоредба съставлява съществен елемент от настоящото споразумение.
5. Освен това страните се споразумяват да обменят мнения и да си сътрудничат с оглед на предприемането на стъпки за евентуално подписване, ратифициране или присъединяване, както е целесъобразно, към съответните международни инструменти и да прилагат и изпълняват изцяло задълженията си по отношение на инструментите, по които те са страни.
6. Страните се споразумяват да провеждат редовен диалог, чиято цел е да съпровожда сътрудничеството им в тази област.

ЧЛЕН 8

Борба с тероризма във всичките му форми и прояви

1. Страните потвърждават отново значението на предотвратяването и борбата с тероризма във всичките му форми и прояви и се споразумяват да си сътрудничат в обмена на опит и информация при пълно зачитане на принципите на Устава на ООН, върховенството на закона и международното право, в това число международното право в областта на правата на човека и международното хуманитарно право, като вземат под внимание Глобалната стратегия на Организацията на обединените нации за борба с тероризма, която се съдържа в Резолюция 60/288 на Общото събрание на ООН от 8 септември 2006 г. и нейните периодични актуализации.
2. Страните правят това по-специално:
 - а) в рамките на изпълнението на съответните резолюции на ООН и като ратифицират и прилагат универсалните правни инструменти срещу тероризма и други правни инструменти от значение за страните;
 - б) като си сътрудничат в обмена на информация за терористичните групи и техните мрежи за подкрепа в съответствие с международното и вътрешното право;
 - в) като си сътрудничат в обмена на мнения относно средствата, методите и най-добрите практики за борба с тероризма и с подбуждането към терористични актове, включително в техническите области и обучението, както и по отношение на предотвратяването на тероризма;

- г) като си сътрудничат за поощряване на международния консенсус относно борбата с тероризма и неговото финансиране и нормативната рамка в тази връзка, както и като работят за постигане на споразумение по Всеобхватната конвенция относно международния тероризъм в най-кратки срокове с цел допълване на съществуващите инструменти на ООН и на други приложими международни инструменти за борба с тероризма, по които те са страни;
- д) като насърчават сътрудничеството между държавите, членуващи в ООН, за ефективно изпълнение на Глобалната стратегия на ООН за борба с тероризма като цяло с всички подходящи средства.

ЧЛЕН 9

Тежки престъпления с международно измерение

1. Страните потвърждават отново, че най-тежките престъпления, пораждащи безпокойство сред международната общност като цяло, не трябва да остават ненаказани и че трябва да се гарантира тяхното преследване, като по целесъобразност се предприемат мерки на вътрешно или международно равнище, включително на равнището на Международния наказателен съд.
2. Страните отново изтъкват значението на сътрудничеството със съответните съдилища и трибунали съгласно съответните закони и приложимите международни задължения на страните.
3. Страните се споразумяват, че целите и принципите на Устава на ООН и международното право са от основно значение за ефективна и справедлива система за международно наказателно правосъдие в допълнение към националните правосъдни системи.

4. Страните се споразумяват да си сътрудничат за укрепването на нормативната уредба, насочена към предотвратяване и санкциониране на най-тежките престъпления, пораждащи безпокойство сред международната общност, чрез, наред с другото, споделяне на опит и изграждане на капацитет във взаимно договорени области.

ЧЛЕН 10

Едностранни принудителни мерки

1. Страните обменят мнения относно принудителните мерки с едностранен характер и извънтериториален ефект в разрез с международното право и общоприетите правила на международната търговия, които засягат и двете страни и които се използват като средство за политически и икономически натиск срещу държави и засягат суверенитета на други държави.
2. Страните провеждат редовен диалог относно прилагането на такива мерки и предотвратяването и намаляването на последствията от тях.

ЧЛЕН 11

Борба с трафика на хора и контрабандата на мигранти

1. С цел да набележат области и да определят подходи за съвместни действия, страните обменят мнения относно предотвратяването и борбата с контрабандата на мигранти и трафика на хора във всичките им форми и относно осигуряването на защита за жертвите в съответствие с Устава на ООН и съответните международни инструменти, по-специално Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, Протокола за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, и Протокола срещу незаконния трафик на мигранти по суша, море и въздух, както и Глобалния план за действие на ООН за борба с трафика на хора, приет от Общото събрание на ООН в неговата Резолюция 64/293.
2. В частност страните съсредоточават усилията си върху:
 - а) поощряването на закони и политики, които са в съответствие с разпоредбите на Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, Протокола за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, и Протокола срещу незаконния трафик на мигранти по суша, море и въздух.
 - б) най-добри практики и дейности, предназначени да спомогнат за идентифицирането, задържането и преследването на престъпни мрежи, които се занимават с контрабанда на мигранти и трафик на хора, и за подкрепа на жертвите на такива престъпления.

ЧЛЕН 12

Борба с производството, трафика и употребата на незаконни наркотици

1. Страните потвърждават отново значението на обмена на мнения и най-добри практики с цел да се набележат области и да се определят подходи за съвместни действия за предотвратяване и борба с производството, трафика и употребата на незаконни вещества във всичките им варианти, в това число нови психоактивни вещества, в съответствие с Устава на ООН и съответните международни инструменти, по-специално трите основни конвенции на ООН за контрол на наркотиците от 1961 г., 1971 г. и 1988 г., Политическата декларация и Специалната декларация относно водещите принципи за намаляване на търсенето на наркотици, одобрени на Специалната сесия на Общото събрание на ООН относно наркотиците през юни 1998 г., и Политическата декларация и Плана за действие, приети на 52-та сесия на Комисията на ООН по наркотичните вещества през март 2009 г.
2. Страните също така се стремят да си сътрудничат с други държави при намаляването на производството и трафика на незаконни вещества в пълно съответствие с международното право, със суверенитета на държавите и принципа на обща и споделена отговорност.

ЧЛЕН 13

Борба с расовата дискриминация, ксенофобията и свързаните с тях прояви на нетърпимост

1. Страните се ангажират с борбата в световен план срещу расизма, расовата дискриминация, ксенофобията и свързаните с тях прояви на нетърпимост, включително чрез всеобщото ратифициране и прилагане на Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация.

2. В този контекст те обменят информация за най-добрите практики във връзка със стратегиите и политиките за насърчаване на борбата с расовата дискриминация, ксенофобията и свързаните с тях прояви на нетърпимост, по-специално по отношение на прилагането на Декларацията и програмата за действие от Дърбан, както на териториите на страните, така и в световен план.
3. Те също така обменят мнения относно най-ефективните начини за изпълнение на иницирираното от ООН Международно десетилетие на хората от африкански произход 2015—2024 г.
4. Те разглеждат възможността за предприемане на действия за борба с расовата дискриминация в рамките на ООН и други форуми.

ЧЛЕН 14

Устойчиво развитие

1. Страните приветстват Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР), приети от Общото събрание на ООН, и се ангажират да работят за тяхното изпълнение на национално и международно равнище.
2. Те изразяват съгласие относно значението на премахването на бедността във всичките ѝ форми и постигането на устойчиво развитие в неговите икономически, социални и екологични измерения по балансиран и интегриран начин. За тази цел те потвърждават отново своя ангажимент да изпълняват Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие в съответствие със своите възможности и обстоятелства.

3. Страните признават, че за успешното постигане на устойчиво развитие е необходимо да се прилагат всичките 17 ЦУР на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие. Те се споразумяват да обменят становища относно най-добрите начини за съвместна работа за постигането на ЦУР чрез, наред с другото:

- а) насърчаване на премахването на бедността, глада, неграмотността и лошото здравословно състояние и гарантиране на траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж за всички;
- б) отреждане на необходимото приоритетно значение на съвместното решаване на всички проблеми, свързани с околната среда, включително изменението на климата, и насърчаване на устойчивото управление и използване на водните, морските и сухоземните екосистеми;
- в) съвместна работа за овластяване на жените, намаляване на неравенството между държавите и в рамките на самите държави, улесняване на достъпа до правосъдие за всички и изграждане на отговорни, ефективни и приобщаващи институции на всички равнища.

4. Страните се споразумяват да установят специален диалог по Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие с цел да набележат начини за по-добро практическо сътрудничество помежду си в цялостната рамка на политическия диалог. Дневният ред на всяка сесия на диалога се договаря между страните.

5. Страните се ангажират с укрепване на глобалното партньорство за развитие, насърчаване на съгласуваността на политиките на всички нива и разработване на цялостен новаторски подход за мобилизиране и ефективно използване на всички налични публични, частни, вътрешни и международни ресурси, както е посочено в Програмата за действие от Адис Абеба за финансиране на развитието.

6. Страните признават необходимостта от редовно проследяване и преглед на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие и Програмата за действие от Адис Абеба за финансиране на развитието, както на глобално равнище в рамките на Политическия форум на високо равнище на ООН относно устойчивото развитие, включително относно начините за изпълнение, така и на национално и регионално равнище, по целесъобразност.

7. Страните потвърждават отново необходимостта всички развити държави да предоставят 0,7 % от своя брутен национален доход за официална помощ за развитие, а бързо развиващите се икономики и държавите с по-висок среден доход да определят цели за увеличаване на предоставяното от тях международно публично финансиране.

ЧАСТ III

СЪТРУДНИЧЕСТВО И ДИАЛОГ ПО СЕКТОРНИТЕ ПОЛИТИКИ

ДЯЛ I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 15

Цели

1. Общата цел на сътрудничеството и диалога по секторните политики в рамките на настоящото споразумение е да се укрепят двустранните отношения между Европейския съюз и Република Куба чрез способстването на ресурси, механизми, инструменти и процедури.
2. Страните се споразумяват:
 - а) да изпълняват действия за сътрудничество, които допълват усилията на Куба в икономическото и устойчивото в социално отношение развитие на държавата, в областите, определени като приоритетни и изложени в дялове от I до VI на настоящата част;

- б) да насърчават приобщаващото устойчиво развитие чрез засилване на взаимното подпомагане между икономическия растеж, създаването на работни места, социалното сближаване и закрила и опазването на околната среда;
- в) да допринасят за постигането на целите на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие чрез ефективни действия за сътрудничество;
- г) да насърчават взаимното доверие чрез редовен обмен на становища и набелязване на области за сътрудничество по глобални въпроси от интерес за двете страни.

ЧЛЕН 16

Принципи

1. Сътрудничеството подкрепя и допълва усилията на страните при изпълнението на приоритетите, установени в рамките на техните политики и стратегии за развитие.
2. Сътрудничеството е резултатът от диалог между страните.
3. Дейностите за сътрудничество се осъществяват както на двустранно, така и на регионално равнище и се допълват взаимно, така че да спомагат за постигането на установените в настоящото споразумение цели.
4. Страните насърчават участието на всички имащи отношение действащи лица в техните политики за развитие и тяхното сътрудничество, както е предвидено в настоящото споразумение.

5. Страните засилват ефективността на тяхното сътрудничество посредством работа във взаимно договорени рамки, като отчитат международните ангажменти, договорени на многостранна основа. Те насърчават хармонизацията, съгласуването и координацията между дарителите и изпълнението на взаимните задължения, свързани с провеждането на дейностите за сътрудничество.
6. Страните изразяват съгласие да вземат предвид различните равнища на тяхното развитие при разработването на дейностите за сътрудничество.
7. Страните се споразумяват да гарантират прозрачно и отчетно управление на финансовите ресурси, предоставени за договорените действия.
8. Страните са споразумяват, че сътрудничеството по настоящото споразумение се осъществява в съответствие с респективните им процедури, създадени за тази цел.
9. Сътрудничеството е насочено към постигане на устойчиво развитие и увеличаване на капацитета на национално, регионално и местно равнище с цел постигане на дългосрочна устойчивост.
10. В сътрудничеството са взети предвид всички хоризонтални въпроси.

ЧЛЕН 17

Диалог по секторните политики

1. Страните се стремят да провеждат диалог по секторните политики в области от взаимен интерес. Този диалог би могъл да включва:
 - а) обмен на информация относно формулирането и планирането на политиката в съответните сектори;
 - б) обмен на становища относно хармонизирането на нормативната уредба на страните с международните правила и стандарти и прилагането на тези правила и стандарти;
 - в) обмен на най-добри практики по отношение на формулирането на секторни политики, координирането и управлението на политиките или специфични секторни предизвикателства.
2. Страните се стремят да подкрепят техния диалог по секторните политики с конкретни мерки за сътрудничество, когато това е уместно.

ЧЛЕН 18

Специфични условия и процедури за сътрудничество

1. Страните се споразумяват да развиват своето сътрудничество в съответствие със следните специфични условия и процедури:
 - а) техническа и финансова помощ, диалог и обмен на становища и информация като средство за подпомагане на изпълнението на целите на настоящото споразумение;
 - б) развитие на двустранното си сътрудничество въз основа на договорените приоритети, които подпомагат и допълват стратегиите и политиките за развитие на Куба;
 - в) насърчаване на участието на Куба в програмите на ЕС за регионално сътрудничество;
 - г) насърчаване на участието на Куба в програмите на ЕС за тематично сътрудничество;
 - д) насърчаване на участието на Куба като асоцииран партньор в рамкови програми на Европейския съюз;
 - е) насърчаване на сътрудничеството между страните и с трети държави в области от общ интерес;
 - ж) насърчаване на иновативни специфични условия и инструменти за сътрудничество и финансиране с цел да се подобри ефективността на сътрудничеството;

3) по-нататъшно проучване на практическите възможности за сътрудничество от взаимен интерес.

2. Европейският съюз информира Куба за новите механизми и инструменти, за които Куба може да отговаря на условията за участие.

3. В случай на природни или други бедствия ще се предоставя хуманитарна помощ от ЕС въз основа на съвместно определените потребности и в съответствие с хуманитарните принципи.

4. Страните определят съвместно гъвкави работни процедури, за да се гарантират ефикасността и ефективността на сътрудничеството. Тези работни процедури могат да включват, когато е уместно, създаването на координационен комитет, който да заседава редовно, за да планира, координира и проследява системно всички действия за сътрудничество и информационни и комуникационни дейности за повишаване на осведомеността относно подкрепата от страна на Европейския съюз за осъществяваните действия.

5. Посредством своите компетентни упълномощени институции Куба:

а) извършва всички процедури при внос, без да налага мита и данъци за стоките и суровините, свързани с действията за сътрудничество;

б) управлява санитарните, ветеринарните и фитосанитарните проверки заедно с органите в областта на здравеопазването и селското стопанство, когато е необходимо; и

- в) извършва миграционните процедури за служителите, които пътуват до Куба за нуждите на договорените действия за сътрудничество, както и процедурите по отношение на други разрешения за временни разрешителни за пребиваване и работа за чуждестранните служители, работещи временно в Куба.

ЧЛЕН 19

Участници в сътрудничеството

Страните се споразумяват, че сътрудничеството ще се осъществява в съответствие с техните приложими процедури от различни участници от обществото, включително:

- а) правителствени институции на Куба или публични органи, определени от тези институции;
- б) местни органи на различни равнища;
- в) международни организации и техните агенции;
- г) агенции за развитие от държавите — членки на Европейския съюз; и
- д) гражданското общество, включително научни, технически, културни, художествени, спортни асоциации и асоциации за дружба и солидарност, социални организации, професионални съюзи и кооперативи.

ЧЛЕН 20

Сектори на сътрудничество

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат главно в секторите, посочени в дялове I до VI на настоящата част.
2. Страните се споразумяват, че действията за сътрудничество, които ще бъдат определени, включват следните области като хоризонтални и стратегически вектори за развитие:
 - а) устойчиво развитие,
 - б) права на човека и добро управление,
 - в) устойчива околна среда,
 - г) предотвратяване на бедствия,
 - д) аспекти, свързани с равенството между половете,
 - е) лица в уязвимо положение,
 - ж) изграждане на национален капацитет и
- 3) управление на знанията.

ЧЛЕН 21

Ресурси за сътрудничество и защита на финансовите интереси на страните

1. Страните се споразумяват да осигурят подходящите ресурси, включително финансови средства, доколкото позволяват съответните им ресурси и разпоредби, за да изпълнят целите на сътрудничеството, посочени в настоящото споразумение.
2. Страните използват финансовото подпомагане в съответствие с принципите за добро финансово управление и си сътрудничат в защитата на финансовите си интереси. Страните предприемат ефективни мерки за предотвратяване и борба с измамите, корупцията и други незаконни дейности, посредством, наред с другото, административна и правна взаимопомощ в областите, обхванати от настоящото споразумение. Всяко следващо споразумение или инструмент за финансиране, сключен между страните, предвижда специални клаузи за финансово сътрудничество, които обхващат координирани действия за контрол, като проверки на място, инспекции и мерки за борба с измамите, включително, наред с другото, действията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите и Главния одитор на Република Куба.

ДЯЛ II

ДЕМОКРАЦИЯ, ПРАВА НА ЧОВЕКА И ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ЧЛЕН 22

Демокрация и права на човека

1. Като съзнават, че защитата и утвърждаването на правата на човека и основните свободи са първостепенна отговорност на правителствата, като имат предвид значението на националните и регионалните особености и различното историческо, културно и религиозно минало и като признават за свое задължение да защитават всички права на човека и основни свободи, независимо от своите политически, икономически и културни системи, страните се споразумяват да си сътрудничат в областта на демокрацията и правата на човека.
2. Страните признават, че демокрацията се основава на свободно изразената воля на хората да определят своите политически, икономически, социални и културни системи и тяхното пълноправно участие във всички аспекти на живота.
3. Страните се споразумяват да си сътрудничат за укрепването на демокрацията и на своя капацитет за прилагане на принципите и практиките на демокрацията и правата на човека, включително правата на малцинствата.

4. Сътрудничеството може да включва, наред с другото, дейности, които са взаимно договорени от страните, с цел:

- а) да се спазва и поддържа Всеобщата декларация за правата на човека и да се утвърждават и защитават гражданските, политическите, икономическите, социалните и културните права на всички;
- б) правата на човека да се разглеждат в световен план по честен и справедлив начин, при условия на равнопоставеност и с еднаква степен на важност, като се признава, че всички права на човека са универсални, неделими, взаимозависими и взаимосвързани;
- в) да се прилагат ефективно международните инструменти за правата на човека и факултативните протоколи, приложими за всяка страна, както и препоръките, издадени от органите на ООН по правата на човека и приети от страните;
- г) да се включат утвърждаването и защитата на правата на човека във вътрешните политики и планове за развитие;
- д) да се повиши осведомеността и да се насърчава образованието в областта на правата на човека, демокрацията и мира;
- е) да се укрепят демократичните институции и институциите, свързани с правата на човека, както и правната уредба и институционалните рамки за утвърждаване и защита на правата на човека;
- ж) да се разработят съвместни инициативи от взаимен интерес в рамките на съответните многостранни форуми.

ЧЛЕН 23

Добро управление

1. Страните се споразумяват, че сътрудничеството в областта на доброто управление се основава на строго зачитане на принципите на Устава на ООН и на международното право.
2. Такива дейности за сътрудничество могат да включват, наред с другото, дейности, които са взаимно договорени от страните, с цел:
 - а) да се зачита върховенството на закона;
 - б) да се насърчават прозрачни, отговорни, ефективни, стабилни и демократични институции;
 - в) да се обменя опит и да се изграждат капацитет във връзка с правни въпроси и съдебен капацитет;
 - г) да се обменя информация относно правните системи и законодателството;
 - д) да се насърчава обменът на най-добри практики за добро управление, отчетност и прозрачно управление на всички равнища;
 - е) да се работи съвместно за по-приобщаващи политически процеси, които дават възможност за истинско участие от страна на всички граждани.

ЧЛЕН 24

Укрепване на институциите и върховенството на закона

Страните придават особено значение на консолидирането на върховенството на закона, включително на достъпа до правосъдие и справедлив съдебен процес, както и на укрепването на институциите на всички равнища в области, свързани с правоприлагането и правораздаването.

ЧЛЕН 25

Модернизация на публичната администрация

Страните се споразумяват, с оглед на модернизацията на тяхната публична администрация, да си сътрудничат, наред с другото:

- а) в подобряването на организационната ефективност;
- б) в повишаването на ефективността на институциите при предоставянето на услуги;
- в) в подобряването на прозрачното управление на публични средства и отчетността;
- г) в обмена на опит във връзка с подобряването на нормативната уредба и институционалната рамка;
- д) в изграждането на капацитет, наред с другото, за разработване, прилагане и оценка на политиката във връзка с предоставянето на публични услуги, електронното правителство и борбата с корупцията;

- е) в обмена на становища и най-добри практики по отношение на управлението на публичните финанси;
- ж) в засилването на процесите на децентрализация в съответствие с националните си икономически стратегии и стратегии за социално развитие.

ЧЛЕН 26

Предотвратяване и разрешаване на конфликти

1. Страните се споразумяват да обменят опит и най-добри практики във връзка с предотвратяването и разрешаването на конфликти въз основа на общо разбиране, за да бъдат преодолявани първопричините за конфликта.
2. Сътрудничеството в областта на предотвратяването и разрешаването на конфликти цели да укрепи капацитета за разрешаване на конфликти и може да включва, наред с другото, подкрепа за посреднически, преговорни и помирителни процеси и по-широки усилия в подкрепа на изграждането на доверие и мир на регионално и международно равнище.

ДЯЛ III

НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРАВОСЪДИЕТО, СИГУРНОСТ НА ГРАЖДАНИТЕ И МИГРАЦИЯ

ЧЛЕН 27

Защита на личните данни

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат, за да гарантират висока степен на защита на личните данни в съответствие с договорените на многостранно равнище стандарти и други международни правни инструменти и практики.
2. Сътрудничеството по отношение на защитата на личните данни може да включва, наред с другото, изграждане на капацитет, техническа помощ и обмен на информация, по взаимно съгласие на двете страни.

ЧЛЕН 28

Незаконни наркотици

1. Страните си сътрудничат, за да гарантират цялостен, интегриран и балансиран подход за предотвратяване и справяне с проблема с наркотиците в световен план посредством ефективни действия и координация между компетентните органи, в частност в областта на здравеопазването, образованието, правоприлагането, митниците, социалната политика, правосъдието и вътрешните работи с цел отстраняване или свеждане до минимум на производството и намаляване на предлагането, трафика, търсенето и притежаването на наркотици в съответствие с вътрешното законодателство относно незаконните наркотици и при надлежно зачитане на правата на човека. Това сътрудничество е насочено също така към намаляване на последиците от незаконните наркотици, подпомагане на жертвите чрез осигуряване на недискриминационно и достъпно за всички лечение, справяне с производството и употребата на нови психоактивни вещества и към по-ефективно предотвратяване на отклоняването на химически прекурсори, използвани за незаконното производство на наркотици и психотропни вещества.
2. Страните се споразумяват относно средствата за сътрудничество за постигане на посочените цели. Действията се основават на общоприети принципи в съответствие с приложимите международни конвенции, по-специално на трите основни конвенции на ООН за контрол на наркотиците от 1961 г., 1971 г. и 1988 г., Политическата декларация и Специалната декларация относно водещите принципи за намаляване на търсенето на наркотици, одобрени на Специалната сесия на Общото събрание на ООН относно наркотиците през юни 1998 г., и Политическата декларация и Плана за действие, приети в рамките на дискусия на високо равнище по време на 52-та сесия на Комисията на ООН по наркотичните вещества през април 2016 г.

3. Без да се засягат други механизми за сътрудничество, страните се споразумяват, че за тази цел на междурегионално равнище се използва механизмът за координация и сътрудничество в областта на наркотиците между Европейския съюз и Латинска Америка и Карибите и се договарят да си сътрудничат с оглед засилване на ефективността му.

4. Страните също така се споразумяват да си сътрудничат за борба със свързания с престъпността трафик на наркотици посредством засилена координация със съответните международни структури и инстанции, включително в областта на полицейското и съдебното сътрудничество.

5. Страните ще обменят опит в области, като политиката, законодателното и институционалното развитие, обучението на персонала, изследванията, свързани с наркотиците, предотвратяването, лечението, рехабилитацията и социалната реинтеграция на наркомани, с цел минимизиране на вредните здравни и социални последици от злоупотребата с наркотици.

ЧЛЕН 29

Изпиране на пари

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат в предотвратяването и борбата с използването на техните финансови системи, институции и определени нефинансови предприятия и професии за изпиране на приходите от престъпни дейности, като например трафика на незаконни наркотици и корупцията, и за финансиране на тероризма.

2. Двете страни се споразумяват да обменят най-добри практики, експертен опит, инициативи за изграждане на капацитет и обучение, по взаимно съгласие, относно техническа и административна помощ, насочена към разработването и прилагането на нормативни разпоредби и ефективното функциониране на механизми за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма.

3. Сътрудничеството се съсредоточава върху:

- а) обмен на имаща отношение информация в съответните законодателни рамки на страните;
- б) приемане и ефективно прилагане на подходящи стандарти за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма, равностойни на тези, приети от съответните международни органи, действащи в тази област, като например, когато е целесъобразно, Специалната група за финансови действия и Групата за финансови действия за Латинска Америка.

ЧЛЕН 30

Организирана престъпност

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат за предотвратяване и борба с организираната престъпност, в това число транснационалната организирана престъпност, и финансовите престъпления. За тази цел те насърчават и обменят най-добри практики и прилагат съответните договорени международни стандарти и инструменти, като например Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и нейните допълващи протоколи, както и Конвенцията на ООН срещу корупцията.

2. Страните също така се споразумяват да си сътрудничат за подобряване на сигурността на гражданите, по-специално чрез подпомагане на политиките и стратегиите за сигурност. Това сътрудничество допринася за предотвратяване на престъпленията и може да включва дейности, като например проекти за регионално сътрудничество между полицейските и съдебните органи, програми за обучение и обмен на най-добри практики за създаване на профили на извършители на престъпления. То също така включва, наред с другото, обмен на становища относно законодателните рамки, както и административна и техническа помощ, насочена към укрепването на институционалния и оперативния капацитет на правоприлагащите органи, и обмен на информация и мерки за укрепване на сътрудничеството във връзка с разследвания.

ЧЛЕН 31

Борба с корупцията

1. Страните си сътрудничат с оглед на прилагането и утвърждаването на съответните международни стандарти и инструменти, като например Конвенцията на ООН срещу корупцията.
2. По-специално страните си сътрудничат:
 - а) в подобряването на организационната ефективност и гарантирането на прозрачно управление на публичните средства и отчетност, с участието на съответните институции за борба с корупцията;
 - б) в обмена на най-добри практики за укрепване на съответните институции, включително правоприлагащите и съдебните органи;

- в) в предотвратяването на корупцията и подкупите при международни сделки;
- г) в оценката на прилагането на политиките за борба с корупцията на местно, регионално, национално и международно равнище в рамките на механизма за преглед на прилагането на Конвенцията на ООН срещу корупцията;
- д) в окуражаването на действия, които насърчават култура на прозрачност, законност и промяна на отношението на хората към корупционните практики;
- е) в подпомагането на мерки за идентифициране и възстановяване на активи, в насърчаването на най-добри практики и изграждането на капацитет.

ЧЛЕН 32

Незаконна търговия с малки оръжия и леки въоръжения

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат в предотвратяването и борбата с незаконния трафик на малки оръжия и леки въоръжения, включително части, компоненти и боеприпаси за тях, в изпълнение на призната рамка на Програмата за действие на ООН за предотвратяване, борба и премахване на незаконната търговия с малки оръжия и леки въоръжения във всичките ѝ аспекти. В този контекст те се споразумяват да си сътрудничат, за да обменят опит и обучение между компетентните органи, включително митническите, полицейските и контролните органи.

2. Както е упоменато в Програмата за действие на ООН, посочена в параграф 1, наред с другото в този контекст страните отново потвърждават неотменимото право на индивидуална или колективна самоотбрана съгласно член 51 от Устава на ООН, както и правото на всяка държава да произвежда, внася и задържа малки оръжия и леки въоръжения за собствена отбрана и национална сигурност, както и с оглед на способността ѝ да участва в операции по поддържане на мира в съответствие с Устава на ООН и въз основа на решение на всяка една от страните.

ЧЛЕН 33

Борба с тероризма

1. Страните ще си сътрудничат по отношение на борбата с тероризма в прилагането на рамката и стандартите, договорени в член 8.
2. Страните също така си сътрудничат, за да гарантират, че всяко лице, което участва във финансирането, планирането, подготовката или извършването на терористични актове или в подпомагането на терористични актове, е подведено под съдебна отговорност. Страните се споразумяват, че борбата с тероризма се води, като се изпълняват в пълна степен всички съответни резолюции на ООН и като същевременно се зачитат суверенитетът на страните, принципът на справедлив процес, правата на човека и основните свободи.
3. Страните се споразумяват да си сътрудничат за предотвратяване и неутрализиране на терористични актове посредством полицейското и съдебното сътрудничество.

4. Страните, поели ангажимент по отношение на Глобалната стратегия на ООН за борба с тероризма, следва да насърчават нейното балансирано прилагане и се споразумяват да изпълняват действията, посочени в стратегията, когато е уместно, по най-ефективния начин, за да бъде премахната заплахата от тероризъм.

5. Страните също се споразумяват да си сътрудничат в рамките на Организацията на обединените нации за финализиране на проекта на споразумение по всеобхватната конвенция срещу международния тероризъм.

ЧЛЕН 34

Миграция, трафик на хора и контрабанда на мигранти

1. Сътрудничеството се развива с оглед на консултациите между страните относно нуждите и позициите им и се изпълнява в съответствие със законодателните уредби на страните. По-специално то се съсредоточава върху:

- а) първопричините за миграцията;
- б) разработването и прилагането на национално законодателство и практики по отношение на международната закрила в съответствие с принципите и нормите на международното право, включително принципа на международна закрила в случаите, когато това е приложимо;
- в) правилата за приемане и правата и статута на приетите лица, справедливото третиране и интеграция на законно пребиваващите лица в обществото, образованието и обучението на законни мигранти и мерките срещу расизма и ксенофобията, както и всички приложими разпоредби, свързани с правата на човека по отношение на мигрантите;

- г) оценката на механизмите и политиките за улесняване на паричните преводи;
- д) обмена на становища и най-добри практики и обсъждането на въпроси от общ интерес, свързани с кръговата миграция и предотвратяването на „изтичането на мозъци“;
- е) обмена на опит и най-добри практики, техническото, технологичното, оперативното и съдебното сътрудничество, по целесъобразност и взаимно съгласие, по въпроси, свързани с борбата с трафика на хора и контрабандата на мигранти, в това число борба с мрежите и престъпните организации на контрабандисти и трафиканти, и предоставянето на закрила, помощ и подкрепа на жертвите на такива престъпления;
- ж) връщането при хуманни, безопасни и ненакърняващи достойнството условия на лицата, които пребивават незаконно на територията на другата страна, като се зачитат в пълна степен техните човешки права, включително насърчаването на доброволното им връщане и обратното приемане на такива лица в съответствие с параграф 2;
- з) мерките за подпомагане, насочени към устойчивото реинтегриране на завръщащите се лица.

2. В рамките на сътрудничеството за предотвратяване и контрол на незаконната имиграция и без да се засяга нуждата от защита на жертвите на трафик на хора страните се споразумяват още:

- а) да идентифицират своите предполагаеми граждани и да приемат обратно своите граждани, които пребивават незаконно на територията на държава — членка на Европейския съюз, или на Куба, в рамките на срока и в съответствие с нормите и процедурите, установени от приложимото законодателство в областта на миграцията на държавите — членки на Европейския съюз, и на Куба, при поискване и без неоправдано забавяне и допълнителни формалности, след като е било установено гражданството;

б) да предоставят на своите граждани, които следва да бъдат приети обратно, подходящи документи за самоличност за тази цел.

3. Страните се споразумяват да договорят, при поискване и във възможно най-кратък срок, споразумение, което урежда специфичните задължения на държавите — членки на Европейския съюз, и на Куба относно въпросите на миграцията, в това число обратното приемане.

ЧЛЕН 35

Консулска защита

Куба се съгласява дипломатическите и консулските органи на всяка представена държава — членка на Европейския съюз, да предоставят, при същите условия като за своите граждани, защита на всеки гражданин на друга държава — членка на Европейския съюз, която не разполага с постоянно представителство, което на практика да е в състояние да предостави консулска защита на въпросния гражданин.

ЧЛЕН 36

Гражданско общество

Страните признават потенциалния принос на гражданското общество, включително академичните среди, мозъчните тръстове и медиите, за постигането на целите на настоящото споразумение. Те се споразумяват да насърчават действия в подкрепа на по-широкото участие на гражданското общество във формулирането и изпълнението на съответните дейности за сътрудничество за развитие и секторно сътрудничество, включително чрез изграждането на капацитет.

ДЯЛ IV

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ

ЧЛЕН 37

Социално развитие и социално сближаване

1. Страните, като признават, че социалното развитие следва да напредва успоредно с икономическото развитие, се споразумяват да си сътрудничат в засилването на социалното сближаване посредством намаляване на бедността, несправедливостта, неравенството и социалното изключване, по-специално с оглед на постигането на целите на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие и на международно договорената цел да се насърчава осигуряването на достойни условия на труд за всички. За да бъдат постигнати тези цели, страните мобилизират значителни финансови средства както от ресурси за сътрудничество, така и от вътрешни ресурси.
2. За тази цел страните си сътрудничат, за да насърчават и да обменят най-добри практики относно:
 - а) икономически политики със социална насоченост, ориентирани към по-приобщаващо общество с по-добро разпределение на доходите, за да се намалят неравенството и несправедливостта;
 - б) търговски и инвестиционни политики, като се взема предвид връзката между търговията и устойчивото развитие, лоялна търговия, развитие на държавни и недържавни предприятия в селските и градските райони и техните представителни организации и корпоративна социална отговорност;

- в) справедливи и стабилни фискални политики, които позволяват по-добро преразпределение на богатата и гарантират достатъчни равнища на социални разходи;
- г) ефективни публични социални разходи, свързани с ясно определени социални цели, като се възприеме подход, ориентиран към постигането на резултати;
- д) усъвършенстване и консолидиране на ефективни социални политики и справедлив достъп до социални услуги за всички в множество различни сектори, като например в областта на образованието, здравеопазването, храненето, санитарно-хигиенните условия, жилищното настаняване, правосъдието и социалната сигурност;
- е) политики на заетост, насочени към осигуряването на достойни условия на труд за всички в съответствие с международните и националните трудови стандарти и създаването на икономически възможности, като се обръща специално внимание на най-бедните и най-уязвимите групи и на регионите в най-неравностойно положение;
- ж) по-приобщаващи и широкообхватни схеми за социална закрила във връзка, наред с другото, с пенсиите, здравеопазването, злополуките и безработицата, въз основа на принципа на солидарност и принципа за недопускане на дискриминация;
- з) стратегии и политики за борба с ксенофобията и дискриминацията, основана, наред с другото, на пол, раса, убеждения, етнически произход или увреждания;
- и) специфични политики и програми, насочени към младите хора, с цел да се насърчи пълното им интегриране в икономическия, политическия и социалния живот.

3. Страните се споразумяват да стимулират обмена на информация и опит относно свързаните със социалното развитие и сближаването аспекти на вътрешните планове или програми.

ЧЛЕН 38

Заетост и социална закрила

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат за насърчаване на заетостта и социалната закрила чрез действия и програми, които по-специално имат за цел да:

- а) гарантират достойни условия на труд за всички;
- б) създават по-приобщаващи и добре функциониращи пазари на труда;
- в) разширят обхвата на социалната закрила;
- г) насърчават социалния диалог;
- д) гарантират зачитане на основните трудови стандарти, установени в конвенциите на Международната организация на труда;
- е) разглеждат въпроси, свързани със сивата икономика;
- ж) отделят специално внимание на групите в неравностойно положение и на борбата с дискриминацията;

- з) подобряват качеството на човешките ресурси посредством подобряване на образованието и обучението, включително ефективно професионално обучение;
- и) подобряват условията на труд от гледна точка на здравето и сигурността, по-специално посредством укрепването на инспекциите по труда и подкрепата за подобрения във връзка със здравето и безопасността;
- й) насърчават създаването на работни места и предприемачеството посредством укрепване на институционалната рамка, необходима за създаването на предприятия и улесняването на достъпа до кредити.

ЧЛЕН 39

Образование

1. Страните се споразумяват да обменят опит и най-добри практики във връзка с непрекъснатото развитие на образованието на всички нива.
2. Страните се споразумяват, че сътрудничеството подпомага развитието на човешките ресурси на всички нива на образование, особено висшето образование, включително специалните потребности в тази област. Страните насърчават обмена на студенти, изследователи и университетски преподаватели чрез съществуващите програми и повишават капацитета за развитие с цел да модернизират своите системи за висше образование.

ЧЛЕН 40

Обществено здравеопазване

1. Страните се договарят да си сътрудничат в области от общ интерес в сектора на здравеопазването, по-специално научните изследвания, управлението на здравните системи, храненето, фармацевтичните продукти, превантивната медицина и сексуалното и репродуктивното здраве, включително профилактиката и контрола на заразните болести като ХИВ/СПИН, незаразни болести като рак и сърдечни заболявания и други сериозни заплахи за здравето, например денга, чикунгуния и зика. Страните също се споразумяват да си сътрудничат за насърчаване на прилагането на международните споразумения в областта на здравеопазването, по които те са страни.
2. Страните се споразумяват да отделят специално внимание на регионалните действия и програми в областта на общественото здраве.

ЧЛЕН 41

Защита на потребителите

Страните се споразумяват да си сътрудничат по въпроси, свързани със защитата на потребителите, с цел да бъдат защитени здравето на хората и интересите на потребителите.

ЧЛЕН 42

Култура и наследство

1. Страните се ангажират да насърчават сътрудничеството в областта на културата, включително културното наследство, при надлежно зачитане на тяхното многообразие. В съответствие със законодателството на страните, това сътрудничество подобрява взаимното разбирателство и межкултурния диалог и насърчава балансиран културен обмен и контакти със съответните заинтересовани страни, включително организациите на гражданското общество на двете страни.
2. Страните насърчават сътрудничеството в сферата на изкуството, литературата и музиката, включително чрез обмен на опит.
3. Сътрудничеството между страните се осъществява съгласно съответните вътрешни разпоредби относно авторското право и други разпоредби относно въпросите, свързани с културата, както и международните споразумения, по които те са страни.
4. Страните се споразумяват да насърчават сътрудничеството във връзка с възстановяването и устойчивото управление на наследството. Сътрудничеството включва, наред с другото, закрила и популяризиране на природното и културното материално и нематериално наследство, в това число предотвратяване на незаконния трафик на културно наследство и действия за борба с него, съгласно съответните международни инструменти.
5. Страните се споразумяват да насърчават сътрудничеството в аудио-визуалния и медийния сектор, включително в областта на радиото и печатните медии, посредством съвместни инициативи за обучение, както и дейности по аудио-визуално развитие, производство и разпространение, включително в областта на образованието и културата.

6. Страните поощряват координацията в контекста на ЮНЕСКО с оглед на насърчаването на културното многообразие посредством, наред с другото, консултации относно ратифицирането и прилагането на Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване. Сътрудничеството обхваща също насърчаване на културното многообразие.

ЧЛЕН 43

Хора в уязвимо положение

1. Страните се споразумяват, че при сътрудничеството в полза на уязвимите лица се отдава приоритет на мерки, в това число на иновативни политики и проекти, в които участват лица в уязвимо положение. Сътрудничеството следва да е насочено към насърчаване на човешкото развитие, подобряване на условията на живот и насърчаване на пълното интегриране на тези лица в обществото.
2. Сътрудничеството включва обмен на опит относно защитата на правата на човека, насърчаването и изпълнението на политики за гарантиране на равни възможности за хората в уязвимо положение, създаването на икономически възможности и насърчаването на специални социални политики, насочени към развитието на човешките способности чрез образование и обучение, достъп до основни социални услуги, мрежи за социална закрила и правосъдие, като наред с другото се обръща особено внимание на лицата с увреждания и техните семейства, на децата и възрастните хора.

ЧЛЕН 44

Аспекти, свързани с равенството между половете

1. Страните се споразумяват сътрудничеството да спомага за укрепването на политики, програми и механизми, насочени към гарантиране, подобряване и разширяване на равноправното участие и равните възможности за мъжете и жените в политическия, икономическия, социалния и културния живот, по-специално с оглед на ефективното прилагане на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и Декларацията и Платформата за действие от Пекин. Когато е целесъобразно, се предприемат позитивни действия в подкрепа на жените.
2. Чрез сътрудничеството се насърчава включването на свързаните с равенството между половете аспекти във всички съответни области на сътрудничество, включително общественения ред, стратегиите и действията за развитие, както и показателите за измерване на тяхното въздействие.
3. Сътрудничеството също така спомага за улесняване на равния достъп на мъже и жени до всички услуги и ресурси, които им позволяват да упражняват в пълна степен основните си права, като например по отношение на образованието, здравеопазването, професионалното обучение, възможностите за заетост, вземането на политически решения, управленските структури и частните предприятия.
4. Следва да се обърне особено внимание на програми, които са насочени към предотвратяване и борба с всички форми на насилие срещу жените.

ЧЛЕН 45

Младеж

1. Чрез сътрудничеството между страните се подкрепят всички политики на страните, свързани с младежта. Това включва подпомагането на обучението и трудовата заетост, политиките по отношение на семейството и образованието, както и осигуряването на възможности за заетост на младите хора и насърчаване на обмена на опит по програми за превенция на младежката престъпност и реинтегриране в икономическия и социалния живот.
2. Страните се споразумяват да насърчават активното участие на младежите в обществото, включително при формирането на политики, които допринасят за развитието на младите хора и оказват въздействие върху техния живот.
3. Двете страни се споразумяват да насърчават изпълнението на програми за насърчаване на сътрудничеството между младежки организации, включително програми за обмен.

ЧЛЕН 46

Развитие на местните общности

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат в насърчаването на устойчивото развитие на местните общности посредством интегрирани действия, които стимулират инициативи от страна на различните местни двигатели на икономическо развитие и благоприятстват усвояването на наличните ресурси на равнището на местните общности.

2. Сътрудничеството може да подкрепя действия, като например:
 - а) местни инициативи в съзвучие със съответния териториален стратегически план;
 - б) укрепването на капацитета за икономическо управление на местните производствени предприятия и доставчици на услуги.

ДЯЛ V

ОКОЛНА СРЕДА, УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ И ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА

ЧЛЕН 47

Сътрудничество в областта на околната среда и изменението на климата

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат с цел опазване и подобряване на качеството на околната среда на местно, регионално и глобално равнище с оглед на постигането на устойчиво развитие.
2. Страните, като имат предвид въздействието на настоящото споразумение, обръщат необходимото внимание на връзката между развитието и околната среда. Страните работят за използване на възможностите за инвестиции, предлагани от чистите технологии.

3. Сътрудничеството също така улеснява напредъка в рамките на съответните международни конференции и насърчава ефективното прилагане на многостранните споразумения и принципите, установени в тях, в области като биологичното разнообразие, изменението на климата, опустиняването, сушата и управлението на химикали.

4. По-специално сътрудничеството се отнася до:

- а) опазване и устойчиво управление на природните ресурси, биологичното разнообразие и екосистемите, включително горите и рибните ресурси, както и осигуряването от тях услуги;
- б) борба със замърсяването на сладките и морските води, въздуха и почвата, включително посредством разумно управление на отпадъците, отпадъчните води, химикалите и други опасни вещества и материали;
- в) глобални въпроси, като например изменението на климата, намаляването на озоновия слой, опустиняването и сушата, обезлесяването, опазването на крайбрежните зони, опазването на биологичното разнообразие и биологичната безопасност;

5. В този контекст сътрудничеството има за цел да улесни съвместните инициативи в областта на ограничаване на изменението на климата и приспособяване към последиците от него, включително укрепване на политиките за справяне с изменението на климата.

6. Сътрудничеството може да включва мерки, като например:
- а) насърчаване на политическия диалог и прилагането му, обмен на информация и опит относно законодателството в областта на околната среда, техническите правила и по-чистото производство и относно най-добрите практики в сферата на околната среда, както и изграждане на капацитет с оглед на това да бъдат укрепени управлението на околната среда и системите за мониторинг и контрол във всички сектори на всички управленски равнища;
 - б) трансфер и използване на устойчиви чисти технологии и ноу-хау, включително създаване на стимули и механизми за иновации и опазване на околната среда;
 - в) интегриране на екологичните съображения в други области на политика, включително управлението на земеползването;
 - г) насърчаване на модели на устойчиво производство и потребление, включително посредством устойчивото използване на екосистеми, услуги и стоки;
 - д) насърчаване на осведомеността и образованието по въпросите на околната среда, както и засилено участие на гражданското общество, по-специално на местните общности, в усилията за опазване на околната среда и за устойчиво развитие;
 - е) стимулиране и насърчаване на регионалното сътрудничество в областта на опазването на околната среда;
 - ж) подпомагане на изпълнението и прилагането на многостранните споразумения в областта на околната среда, в които страните участват.

ЧЛЕН 48

Управление на риска от бедствия

1. Страните признават нуждата от управление на всички рискове от бедствия, засегнали територията на една или повече държави. Страните потвърждават общия си ангажимент за подобряване на предотвратяването, смекчаването, готовността, ответните действия и мерките за възстановяване с цел да се повиши устойчивостта на техните общества и инфраструктура, и да си сътрудничат, по целесъобразност, на двустранно и многостранно политическо равнище, за да се подобрят резултатите на управлението на риска от бедствия.
2. Страните се споразумяват, че сътрудничеството в областта на управлението на риска от бедствия има за цел да се намалят уязвимостта и рисковете, да се увеличи капацитетът за мониторинг и ранно предупреждение и да се засили устойчивостта на Куба при бедствия, наред с другото посредством подпомагане на вътрешните усилия, както и на регионалната рамка за намаляване на уязвимостта и за реакция при бедствия, с цел укрепване на научните изследвания на регионално равнище и разпространение на най-добри практики, като се извеждат поуки в областта на намаляването на риска, готовността, планирането, превантивната дейност, смекчаването на последиците, реакцията и възстановяването от бедствия.

ЧЛЕН 49

Водоснабдяване и канализация

1. Страните признават необходимостта да се гарантират наличието и устойчивото управление на водоснабдяването и на канализацията за всички и в резултат на това се споразумяват да си сътрудничат, наред с другото, по отношение на:

- а) изграждането на капацитет за ефективното управление на водоснабдителните и канализационните мрежи;
 - б) въздействието на качеството на водата върху здравните показатели;
 - в) модернизирането на технологиите, свързани с качеството на водата, от наблюдението до лабораториите;
 - г) образователните програми, които популяризират необходимостта от опазване, рационално използване и интегрирано управление на водните ресурси.
2. Страните се споразумяват да отделят специално внимание на регионалните действия и програми за сътрудничество в този сектор.

ДЯЛ VI

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

ЧЛЕН 50

Селско стопанство, развитие на селските райони, рибарство и аквакултури

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат в областта на селското стопанство, развитието на селските райони, рибарството и аквакултурите по отношение, наред с другото, на:
- а) подобряването на производителността и производството;

- б) повишаването на качеството на селскостопанските и рибните продукти и продуктите от аквакултури;
- в) развитието на селско стопанство в градски и крайградски условия;
- г) укрепването на производствените вериги;
- д) развитието на селските райони;
- е) насърчаването на здравословни навици за повишаване нивото на хранене;
- ж) развитието на пазарите на селскостопански и рибни продукти, пазарите на едро и достъпа до финансово кредитиране;
- з) насърчаването на услугите за развитие на бизнеса за кооперативите, малките частни стопанства и общностите, занимаващи се с дребномащабен риболов;
- и) развитието на техните пазари и насърчаването на международните търговски отношения;
- й) развитието на биологичното производство;
- к) развитието на устойчиви селско стопанство и аквакултури, които отчитат изискванията и предизвикателствата, свързани с околната среда;
- л) насърчаването на науката, технологиите и иновациите, които са насочени към селското стопанство и развитието на селските райони, рибарството и аквакултурите, както и промишлената преработка на тези ресурси;

- м) насърчаването на устойчивата експлоатация и управление на рибните ресурси;
- н) насърчаването на най-добри практики в управлението на рибарството;
- о) подобряването на събирането на данни с оглед да бъде взета под внимание най-добрата налична научна информация за оценка и управление на рибните запаси;
- п) укрепването на системите за мониторинг, контрол и надзор в областта на рибарството;
- р) борбата срещу незаконни, недекларирани и нерегламентирани риболовни дейности;
- с) укрепването на сътрудничеството, за да се осигури по-голям капацитет за разработването на технологии с добавена стойност за преработка на рибни продукти и продукти от аквакултури.

2. Сътрудничеството може да включва, наред с другото, осигуряването на технически експертен опит, оказването на подкрепа, изграждането на капацитет и обмен на информация и опит. Страните се споразумяват да насърчават институционалното сътрудничество и да засилят сътрудничеството в рамките на международни организации и с вътрешни и регионални организации за управление на рибарството.

3. Във връзка с районите, изложени на риск от бедствия, страните насърчават извършването на анализ на риска и предприемането на подходящи мерки за увеличаване на устойчивостта в рамките на сътрудничеството в областта на продоволствената сигурност и селското стопанство.

ЧЛЕН 51

Устойчив туризъм

1. Страните признават значението на туристическия сектор за социалното и икономическото развитие на местните общности и големия икономически потенциал и на двата региона за развитие на стопанска дейност в тази област.
2. За тази цел те се споразумяват да си сътрудничат в насърчаването на устойчивия туризъм, по-специално за да подкрепят:
 - а) разработването на политики за оптимизиране на социално-икономическите ползи от туризма;
 - б) създаването и консолидирането на туристически продукти чрез предоставянето на нефинансови услуги, обучение и техническа помощ и услуги;
 - в) интегрирането на екологични, културни и социални аспекти при развитието на туристическия сектор, включително опазване и популяризиране на културното наследство и на природните ресурси;
 - г) участието на местните общности в процеса на развитие на туризма, по-специално селския туризъм, туризма в общности и екотуризма;
 - д) пазарните стратегии и стратегиите за популяризиране, развитието на институционалния капацитет и човешките ресурси, популяризирането на международните стандарти;

- е) насърчаването на сътрудничеството и сдружаването между публичния и частния сектор;
- ж) разработването на планове за управление на развитието на вътрешния и регионалния туризъм;
- з) насърчаването на информационните технологии в областта на туризма.

ЧЛЕН 52

Сътрудничество в областта на науката, технологиите и иновациите

1. Страните се стремят да развиват научния, технологичния и новаторския потенциал, обхващащ всички дейности, които попадат в рамките на установените механизми или споразумения за сътрудничество от взаимен интерес. За тази цел, в съответствие с вътрешните си правила страните насърчават обмена на информация и участието на техните научноизследователски структури, както и технологичното развитие по отношение на следните дейности за сътрудничество:
 - а) обмен на информация относно съответните им политики в областта на науката и технологиите;
 - б) съвместни научни и развойни дейности, целящи да насърчат научния напредък и трансфера на технологии и ноу-хау, включително при използването на информационни и комуникационни технологии.

2. Специален акцент се поставя върху изграждането на човешки потенциал като дългосрочна основа за научни и технологични постижения и създаването на устойчиви връзки между научните и технологични общности на страните, едновременно на вътрешно и на регионално равнище. За тази цел се насърчава обменът на изследователи и най-добри практики в областта на научноизследователските проекти.
3. Изследователските центрове, висшите учебни заведения и други заинтересовани страни, намиращи се в Европейския съюз и в Куба, участват в сътрудничеството в областта на науката, технологиите и научните изследвания, когато е уместно.
4. Страните се споразумяват да използват всички механизми за повишаване на броя и качеството на висококвалифицираните специалисти, включително посредством обучение, съвместни изследвания, стипендии и обмен.
5. Страните насърчават участието на съответните си субекти в научни и технологични програми на другата страна с цел реализиране на взаимноизгодни отлични научни постижения и съгласно съответните техни разпоредби, уреждащи участието на субекти от трети държави.

ЧЛЕН 53

Трансфер на технологии

1. Като признават значението на сътрудничеството и техническата помощ в областта на трансфера на технологии, в това число процесите на автоматизация, страните се споразумяват да си сътрудничат при насърчаването на трансфера на технологии чрез академични или професионални програми, предназначени за трансфер на знания между тях.
2. Европейският съюз улеснява и насърчава достъпа на Куба до научноизследователски и развойни програми, насочени, наред с другото, към разработването на технологии.

ЧЛЕН 54

Енергетика, включително енергия от възобновяеми източници

1. Като признават нарастващото значение за устойчивото развитие на енергията от възобновяеми източници и решенията за енергийна ефективност, страните договарят за своя съвместна цел насърчаването на сътрудничеството в областта на енергетиката, по-специално по отношение, наред с другото, на устойчивите, незамърсяващи околната среда и възобновяеми енергийни източници, енергийната ефективност, енергоспестяващите технологии, електрификацията на селските райони и регионалната интеграция на енергийните пазари, в съответствие с набелязаното от страните и при спазване на вътрешното законодателство.

2. Сътрудничеството може да включва, наред с другото:
- а) диалог и сътрудничество в областта на политиката в енергийния сектор, по-специално във връзка с подобряването и разнообразяването на енергийните доставки и усъвършенстването на енергийните пазари, включително производството, преноса и разпределението;
 - б) програми за изграждане на капацитет, трансфер на технологии и ноу-хау, включително работа по стандартите за емисии, в енергийния сектор, по-специално по отношение на енергийната ефективност и управлението на сектора;
 - в) насърчаване на икономията на енергия, енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и проучването на въздействието върху околната среда на производството и потреблението на енергия, по-специално върху биологичното разнообразие, горите и промяната на използването на земята;
 - г) разработване на пилотни проекти за енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност, по-специално в областта на слънчевата и вятърната енергия, енергията от биомаса, хидроенергията, енергията от морски вълни и енергията на приливите и отливите;
 - д) програми за подобряване на общата осведоменост и познания на обществеността в областта на енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност;
 - е) рециклиране и използване на твърди и течни отпадъци за производство на енергия.

ЧЛЕН 55

Транспорт

1. Страните се споразумяват, че сътрудничеството в областта на транспорта е съсредоточено върху реструктурирането и модернизирането на транспортните и свързаните инфраструктурни системи, върху улесняването и подобряването на движението на пътници и стоки и предоставянето на по-добър достъп до пазарите за градски, въздушен, морски, вътрешноводен, железопътен и шосеен транспорт чрез подобряване на управлението на транспорта от административна и оперативна гледна точка и чрез насърчаване на високи стандарти за работа.
2. Сътрудничеството може да включва следното:
 - а) обмен на информация относно политиките на страните, по-специално по отношение на градския транспорт и взаимосвързаността и оперативната съвместимост на мултимодалните транспортни мрежи и други въпроси от взаимен интерес;
 - б) управление на вътрешните водни пътища, автомобилните пътища, железопътните линии, пристанищата и летищата, включително подходящо сътрудничество между съответните органи;
 - в) проекти за трансфер на европейски технологии за глобалната навигационна спътникова система и центрове за обществен градски транспорт;
 - г) подобряване на стандартите за безопасност и за предотвратяване на замърсяването, включително сътрудничество в рамките на подходящите международни форуми, чиято цел е да се гарантира по-добро прилагане на международните стандарти;
 - д) дейности, които насърчават развитието на въздушния и морския транспорт.

ЧЛЕН 56

Модернизиране на икономическия и социалния модел

1. Страните се споразумяват да развиват дейности за сътрудничество, за да подкрепят укрепването и модернизирането на публичната администрация и икономиката на Куба. Те се споразумяват да подкрепят развитието на предприятията и кооперативите, със специален акцент върху местното развитие.
2. Това сътрудничество може да бъде развито в области от взаимен интерес, като например:
 - а) макроикономическите политики, в това число фискалните политики;
 - б) статистиката;
 - в) търговските информационни системи;
 - г) мерките за улесняване на търговията;
 - д) системите и стандартите за качество;
 - е) подпомагането на инициативи за местно развитие;
 - ж) развитие на аграрната промишленост;
 - з) държавния контрол и надзор;

и) организацията и функционирането на предприятията, включително публичните предприятия.

3. Страните се споразумяват да насърчават и окуражават сътрудничеството между институциите, включително тези на секторно равнище, които допринасят за инструментите в подкрепа на МСП, особено онези, чиито усилия са насочени към подобряване на конкурентоспособността, технологични иновации, интегриране във веригите за създаване на стойност, достъп до кредитиране и обучение, както и към засилване на институционалния капацитет и институционалната рамка. Освен това те се споразумяват да насърчават контактите между предприятия от двете страни, за да подкрепят навлизането им в международните пазари, инвестициите и трансфера на технологии.

ЧЛЕН 57

Статистика

1. Страните се споразумяват да си сътрудничат с оглед на разработването на по-добри статистически методи и програми в съответствие с международно приетите стандарти, включително събиране, обработка, контрол на качеството и разпространение на статистически данни, чиято цел е създаването на показатели с повишена съпоставимост между страните, като по този начин се дава възможност на страните да установят изискванията от статистическа информация в областите, обхванати от настоящото споразумение. Страните признават ползата от двустранното сътрудничество за подпомагането на тези цели.

2. Сред областите на сътрудничество могат да бъдат включени, наред с другото: технически обмен между Националната служба за статистика и информация на Куба и статистическите служби на държавите — членки на Европейския съюз, и Евростат, включително обмен на научни работници; разработване на по-добри и последователни методи за събиране, разбивка, анализ и интерпретиране на данни; също така организиране на семинари, работни групи или програми, които допълват статистическия капацитет.

ЧЛЕН 58

Добро управление в областта на данъчното облагане

1. Страните признават принципите на добро управление в областта на данъчното облагане, а именно прозрачност, обмен на информация и лоялна данъчна конкуренция, и се ангажират да ги прилагат.
2. Съгласно съответната си компетентност страните подобряват международното сътрудничество в областта на данъчното облагане, улесняват събирането на законно дължимите данъци и разработват мерки за ефективно прилагане на минималните стандарти за добро управление в областта на данъчното облагане.

ДЯЛ VII

РЕГИОНАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ И СЪТРУДНИЧЕСТВО

ЧЛЕН 59

Регионално сътрудничество

1. Чрез сътрудничеството се подпомагат дейности, свързани с развитието на регионалното сътрудничество между Куба и нейните съседи от Карибския басейн в рамките на КАРИФОРУМ, по-специално в приоритетните области, определени в Съвместната стратегия за партньорство между ЕС и Карибите. Дейностите могат да допринесат също така за укрепване на процеса на регионална интеграция в Карибите.

2. Чрез сътрудничеството се засилва участието на всички сектори, включително на гражданското общество, в процеса на регионално сътрудничество и интеграция съгласно условията, определени от страните, и се предвиждат подпомагане на механизми за консултации и кампании за повишаване на осведомеността.
3. Страните се споразумяват да използват всички съществуващи инструменти за сътрудничество, за да насърчават дейности, които са насочени към развиване на активно сътрудничество между Европейския съюз и Куба, между Куба и други държави и/или региони в Латинска Америка и Карибите във всички области на сътрудничество, предмет на настоящото споразумение. Специално внимание ще се отделя на програмите за регионално сътрудничество по отношение на научните изследвания, иновациите и образованието, както и на по-нататъшното изграждане на Пространство на знанието между Европейския съюз и Латинска Америка и Карибите с такива инициативи като Общото научноизследователско пространство и Общото пространство на висше образование. Дейностите за регионално и двустранно сътрудничество имат за цел да изпълняват допълваща функция.
4. Страните се стремят да обменят мнения и да си сътрудничат с оглед да договорят и разработват съвместни действия в рамките на многостранни форуми.

ЧАСТ IV

ТЪРГОВИЯ И ТЪРГОВСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО

ЧЛЕН 60

Цели

1. Страните се споразумяват, че целите на тяхното сътрудничество в областта на търговията включват по-специално:
 - а) укрепване на техните търговски и икономически отношения, по-специално чрез насърчаване на диалог по въпросите на търговията и окуражаване на по-големи търговски потоци между страните;
 - б) насърчаване на интегрирането на Куба в световната икономика;
 - в) насърчаване на развитието и диверсификацията на вътрешнорегионалната търговия, както и търговията с Европейския съюз;
 - г) повишаване на приноса на търговията за устойчивото развитие, включително екологичните и социалните аспекти;
 - д) подпомагане на диверсификацията на икономиката на Куба и насърчаването на подходящ бизнес климат;

- е) насърчаване на по-голям приток на инвестиции чрез развитието на атрактивна и стабилна среда за реципрочни инвестиции посредством последователен диалог, целящ насърчаване на разбирателството и сътрудничеството по въпросите на инвестирането, както и насърчаване на недискриминационен инвестиционен режим.

ДЯЛ I

ТЪРГОВИЯ

ЧЛЕН 61

Търговия, основана на правила

1. Страните признават, че същественото намаляване на тарифите и другите пречки пред търговията и премахването на дискриминационното третиране в международните търговски отношения служат като средство за стимулиране на растежа, икономическата диверсификация и просперитета.
2. Страните потвърждават, че е в техен общ интерес да извършват търговия в съответствие с многостранна, основана на правила, търговска система, съгласно която страните носят отговорност да поддържат върховенството на правилата и тяхното ефикасно, справедливо и балансирано изпълнение.

ЧЛЕН 62

Третиране като най-облагодетелствана нация

1. Всяка от страните предоставя на стоките на другата страна третиране „най-облагодетелствана нация“ в съответствие с член I от Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г. (наричано по-нататък „ГАТТ“) и тълкувателните бележки към него, които са включени в настоящото споразумение и съставляват част от него *mutatis mutandis*.
2. Параграф 1 не се прилага по отношение на преференциалното третиране, осигурено от една от страните за стоките на друга държава в съответствие със споразуменията на СТО.

ЧЛЕН 63

Национално третиране

Всяка от страните предоставя на стоките на другата страна национално третиране в съответствие с член III от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки към него, които са включени в настоящото споразумение и съставляват част от него *mutatis mutandis*.

ЧЛЕН 64

Прозрачност

1. Страните потвърждават отново принципа на прозрачност при прилагането на техните търговски мерки и се съгласяват, че политиките и законодателството, засягащи търговията, следва да бъдат ясно съобщени и обяснени.
2. Страните се споразумяват, че заинтересованите страни следва да имат възможността да бъдат информирани за разпоредбите на всяка страна, засягащи международната търговия.

ЧЛЕН 65

Улесняване на търговията

Страните потвърждават своя ангажимент към Споразумението на СТО за улесняване на търговията.

ЧЛЕН 66

Технически пречки пред търговията

1. Страните потвърждават отново своите права и задължения съгласно Споразумението на СТО за техническите пречки пред търговията (наричано по-нататък „Споразумението за ТПТ“).

2. Разпоредбите на настоящия член се прилагат по отношение на техническите разпоредби, стандартите и процедурите за оценяване на съответствието, определени в Споразумението за ТПТ.
3. Страните признават значението на ефикасните механизми за уведомяване и обмен на информация по отношение на техническите разпоредби, стандартите и процедурите за оценяване на съответствието в съответствие със Споразумението за ТПТ.

ЧЛЕН 67

Санитарни и фитосанитарни (СФС) мерки

1. Страните потвърждават правата, задълженията, принципите и целите на Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки, Международната конвенция по растителна защита, Комисията по Кодекс алиментариус и Световната организация за здравеопазване на животните.
2. Страните признават значението на ефективните механизми за консултиране, нотифициране и обмен на информация по отношение на СФС мерки и мерките за хуманно отношение към животните в рамките на компетентните международни организации.

ЧЛЕН 68

Търговска защита

Страните потвърждават отново своите ангажименти и задължения съгласно следните споразумения на СТО: Споразумението за защитните мерки, Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки и Споразумението за прилагане на член VI от Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г.

ЧЛЕН 69

Клауза за преразглеждане

Страните могат по взаимно съгласие да изменят и преразглеждат настоящата част, за да задълбочат своите отношения в областта на търговията и инвестициите.

ЧЛЕН 70

Клауза за общи изключения

Страните потвърждават, че техните съществуващи права и задължения по член XX от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки към него са включени в настоящото споразумение и съставляват част от него *mutatis mutandis*.

ДЯЛ II

СЪТРУДНИЧЕСТВО ВЪВ ВРЪЗКА С ТЪРГОВИЯТА

ЧЛЕН 71

Митници

1. Страните насърчават и улесняват сътрудничеството между съответните си митнически служби, за да гарантират сигурността на границите, опростяването на митническите процедури и улесняването на законната търговия, като същевременно запазват възможностите си за контрол.
2. Сътрудничеството води, наред с друго, до:
 - а) обмен на информация относно митническото законодателство и митническите процедури, по-специално в следните области:
 - i) опростяване и модернизиране на митническите процедури,
 - ii) улесняване на транзитното преминаване,
 - iii) прилагане на правата върху интелектуална собственост от страна на митническите органи,
 - iv) отношения с деловите среди,

- v) свободно движение на стоки и регионална интеграция,
 - vi) организация по отношение на митническия контрол по границите;
- б) разработване на съвместни инициативи във взаимно договорени области;
- в) насърчаване на сътрудничеството между всички имащи отношение гранични служби, както във вътрешен план, така и презгранично.
3. Страните си оказват административна взаимопомощ по митническите въпроси. За тази цел те могат да създадат двустранни инструменти по взаимно съгласие.

ЧЛЕН 72

Сътрудничество във връзка с улесняването на търговията

1. Страните потвърждават своя ангажимент за засилване на сътрудничеството в областта на улесняването на търговията с цел да гарантират, че съответното законодателство, съответните процедури, както и административният капацитет на митническите органи допринасят за изпълнението на целите за ефективен контрол и улесняване на търговията.

2. Страните се споразумяват да си сътрудничат, наред с другото, в следните области:
- а) изграждане на капацитет и предоставяне на експертен опит на компетентните органи по митнически въпроси, включително сертифициране и проверка на произхода, и по технически въпроси за прилагане на регионални митнически процедури;
 - б) прилагане на механизми и съвременни митнически методи, включително оценка на риска, предварителни задължителни решения, опростени процедури при приемане и освобождаване на стоките, митнически проверки и методи за одит на предприятия;
 - в) въвеждане на процедури и практики, които доколкото е възможно отразяват международните правила, инструменти и стандарти, приложими в областта на митниците и търговията, включително, наред с другото, Споразумението на СТО за улесняване на търговията, Международната конвенция за опростяване и уеднаквяване на митническите процедури, с измененията (изменена Конвенция от Киото), и Рамката от стандарти на Световната митническа организация за сигурност и улесняване на глобалната търговия;
 - г) информационни системи и автоматизиране на митническите и други търговски процедури, особено за прилагането на мерки за улесняване на търговията за оторизирани оператори и информационни услуги.

ЧЛЕН 73

Интелектуална собственост

1. Страните признават важността на техническото сътрудничество в областта на интелектуалната собственост, включително защитата на географските указания, и се споразумяват да си сътрудничат в рамките на взаимно договорените условия по конкретни, произтичащи от това проекти за сътрудничество в съответствие с вътрешното законодателство на страните и с международните споразумения, по които те са страни.
2. Страните се споразумяват да насърчават институционалното сътрудничество, обмена на информация, техническата помощ, изграждането на капацитет и обучението. Страните се споразумяват, че техническото сътрудничество се осъществява в съответствие с техните социално-икономически равнища на развитие, приоритети и потребности за развитие.
3. Страните се споразумяват, че сътрудничеството допринася за поощряване на технологичните иновации, трансфера и разпространението на технологии, което е от взаимна полза за производителите и потребителите на технологични знания и по начин, който благоприятства социалното и икономическото благоденствие, както и за равновесие между правата и задълженията.

ЧЛЕН 74

Сътрудничество по отношение на техническите пречки пред търговията

1. Страните признават значението на сътрудничеството и техническата помощ по отношение на техническите пречки пред търговията и се споразумяват да насърчават сътрудничеството между техните органи, отговарящи за стандартизация, метрология, акредитация и оценка на съответствието.
2. Страните се споразумяват да си сътрудничат, наред с другото, в следните области:
 - а) изграждане на капацитет и предоставяне на експертен опит, включително разработване и укрепване на съответната инфраструктура, както и предоставяне на обучение и техническа помощ в областите на техническите разпоредби, стандартизацията, оценката на съответствието, акредитацията и метрологията, наред с другото с цел улесняване на разбирането и спазване на изискванията на Европейския съюз;
 - б) насърчаване на сътрудничеството между компетентните органи в рамките на съответните международни организации;
 - в) обмен на информация, опит и добри практики;
 - г) разработване на общи становища;
 - д) стремеж към съвместимост и сближаване по отношение на техническите разпоредби и процедурите за оценка на съответствието;

- е) премахване на ненужните пречки пред търговията.

ЧЛЕН 75

Безопасност на храните, санитарни и фитосанитарни въпроси и въпроси, свързани с хуманното отношение към животните

1. Страните насърчават сътрудничеството и координацията между компетентните органи, включително в рамките на съответните международни организации, по отношение на безопасността на храните, санитарните и фитосанитарните въпроси и въпросите, свързани с хуманното отношение към животните, с цел да извлекат ползи за техните двустранни търговски отношения. Те насърчават сътрудничеството с цел признаване на еквивалентността и хармонизирането на санитарните и фитосанитарните мерки и предоставят съвети и техническа помощ по прилагането на такива мерки.
2. Целта на сътрудничеството по отношение на безопасността на храните, санитарните и фитосанитарните въпроси и хуманното отношение към животните е да укрепи капацитета на всяка страна, с цел да се подобри достъпът до пазара на другата страна, като в същото време се гарантира равнището на защита на хората, животните и растенията, както и хуманното отношение към животните.
3. Сътрудничеството може да включва, наред с другото:
 - а) предоставяне на експертен опит относно законодателния и техническия капацитет за изготвяне и прилагане на законодателство, както и за разработване на официални системи за санитарен и фитосанитарен контрол, включително програми за ликвидиране, системи за безопасност на храните и предупреждения за опасност, както и предоставяне на експертен опит относно хуманното отношение към животните;

- б) подпомагане на развитието и укрепването на институционален и административен капацитет в Куба, в това число капацитет за контрол, за да се подобрят санитарният и фитосанитарният статус на страната;
- в) развиване на капацитет в Куба за спазване на санитарните и фитосанитарните изисквания с цел да се подобри достъпът до пазара на другата страна, като същевременно се запази равнището на защита;
- г) укрепване на официалната система за контрол на износа за Европейския съюз чрез увеличаване на аналитичния капацитет и подобро управление на националните лаборатории, за да се отговори на изискванията на законодателство на Европейския съюз;
- д) предоставяне на съвети и техническа помощ относно санитарната и фитосанитарната регулаторна система на Европейския съюз и прилагането на стандартите съгласно изискванията на пазара на Европейския съюз.
- е) насърчаване на сътрудничеството в рамките на съответните международни организации (Комитета по СФСМ по Споразумението на СТО за санитарните и фитосанитарните мерки, Международната конвенция по растителна защита, Световната организация за здравеопазване на животните и Комисията по Кодекс алиментариус) с оглед подобряване на прилагането на международните стандарти.

ЧЛЕН 76

Традиционни и занаятчийски стоки

Страните признават значението на сътрудничеството за насърчаване на производството на традиционни и занаятчийски стоки.

По-конкретно сътрудничеството може да бъде насочено към следните области:

- а) разработване на капацитет за улесняване на ефективните възможности за достъп до пазара за занаятчийски стоки;
- б) подпомагане на микропредприятията, малките и средните предприятия от градските и селските сектори, които произвеждат и изнасят занаятчийски стоки, включително чрез укрепване на компетентните институции, които им оказват подкрепа;
- в) насърчаване на опазването на традиционните стоки;
- г) подобряване на стопанските резултати на производителите на занаятчийски стоки.

ЧЛЕН 77

Търговия и устойчиво развитие

1. Страните признават приноса към целта за устойчиво развитие, който може да бъде осъществен чрез насърчаване на взаимно подкрепящи се политики в областта на търговията, околната среда и социалната сфера.
2. За да допълнят дейностите, предвидени в дялове III и IV на част III, страните се споразумяват да си сътрудничат, наред с другото, по отношение на:
 - а) разработването на програми и действия във връзка с изпълнението и прилагането на свързаните с търговията аспекти на многостранните споразумения и законодателството в областта на околната среда;

- б) подкрепата за разработването на благоприятна рамка за търговия със стоки и услуги, която допринася за устойчивото развитие, включително чрез разпространение на практики за корпоративна социална отговорност;
- в) насърчаване на търговията с продукти, произведени от устойчиво управлявани природни ресурси, включително чрез ефективни мерки по отношение на опазването и устойчивото управление на дивата природа, рибарството и горското стопанство, както и разработване на мерки за борба с незаконната търговия, свързана с околната среда, включително посредством дейности по правоприлагане и митническо сътрудничество;
- г) укрепването на институционалния капацитет за анализ и действие в областта на търговията и устойчивото развитие.

ЧЛЕН 78

Сътрудничество във връзка с търговската защита

Страните се споразумяват да си сътрудничат в областта на търговската защита чрез обмен на опит, техническа помощ и изграждане на капацитет.

ЧЛЕН 79

Правила за произход

Страните признават, че правилата за произход играят важна роля в международната търговия и се споразумяват да си сътрудничат чрез предоставяне на техническа помощ и изграждане на капацитет и посредством обмен на опит в тази област.

ЧЛЕН 80

Инвестиции

Страните насърчават по-голям приток на инвестиции чрез взаимно познаване на съответното законодателство и изграждане на благоприятна и предвидима среда за взаимни инвестиции посредством диалог, който цели да подобри разбирателството и сътрудничеството по инвестиционните въпроси и да насърчи стабилен, прозрачен и недискриминационен режим за търговия и инвестиции.

ЧАСТ V

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 81

Съвместен съвет

1. Създава се Съвместен съвет. Той наблюдава изпълнението на целите на настоящото споразумение и осъществява надзор върху прилагането му. Заседанията на Съвместния съвет се провеждат на министерско равнище и са редовни — най-малко веднъж на две години, и извънредни — когато обстоятелствата го налагат и е постигнато съгласие за това между страните.
2. Съвместният съвет разглежда всеки сериозен въпрос, възникнал в рамките на настоящото споразумение, както и всеки двустранен, многостранен или международен въпрос от общ интерес.
3. Съвместният съвет се състои от представители на страните на министерско равнище в съответствие с вътрешни разпоредби на страните и в зависимост от специфичните въпроси, които трябва да бъдат разгледани.
4. Съвместният съвет изготвя свой процедурен правилник.
5. Председателството на Съвместния съвет се поема от едно заседание до следващото на ротационен принцип от представител на Европейския съюз и представител на Република Куба в съответствие с разпоредбите, установени в процедурния му правилник.

6. С оглед на постигането на целите на настоящото споразумение Съвместният съвет разполага с правомощия да взема решения. Тези решения са задължителни за страните, които предприемат всички необходими мерки за тяхното изпълнение.
7. Съвместният съвет може също да отправя подходящи препоръки.
8. Съвместният съвет приема своите решения и препоръки по взаимно съгласие между страните. Тази процедура се прилага за всички останали управляващи органи, създадени с настоящото споразумение.

ЧЛЕН 82

Съвместен комитет

1. При изпълнението на своите задачи Съвместният съвет се подпомага от Съвместен комитет, който се състои от представители на страните на равнище висши служители, определени в зависимост от специфичните въпроси, които трябва да бъдат разгледани.
2. Съвместният комитет отговаря за общото прилагане на настоящото споразумение.
3. Съвместният съвет изготвя процедурния правилник на Съвместния комитет.
4. Съвместният комитет има правомощия да взема решения в случаите, когато такива правомощия са му били делегирани от Съвместния съвет.

5. По принцип Съвместният комитет заседава един път годишно, за да направи цялостен преглед на изпълнението на настоящото споразумение, като заседанията се провеждат на ротационен принцип в Брюксел и Куба и страните се договарят предварително за датата и дневния ред. Извънредни заседания могат да се свикват по взаимно съгласие по искане на една от страните. Председателството на Съвместния комитет се поема от едно заседание до следващото на ротационен принцип от представител на Съюза и представител на Република Куба.

ЧЛЕН 83

Подкомитети

1. Съвместният комитет може да вземе решение за създаване на подкомитети, които да го подпомагат при изпълнението на неговите задължения. Той може да реши да промени задачата, възложена на всеки подкомитет, или да разпусне всеки подкомитет.
2. Подкомитетите заседават веднъж годишно или по искане на една от страните или на Съвместния комитет, на съответното равнище. Присъствените заседания се провеждат на ротационен принцип в Брюксел или Куба. Заседанията могат също така да се провеждат с помощта на всяко технологично средство, което е на разположение на страните.
3. Подкомитетите се председателстват от представител на страните на ротационен принцип за период от една година.
4. Създаването или съществуването на подкомитет не е пречка страните да отнасят всеки въпрос направо до Съвместния комитет.

5. Съвместният комитет приема процедурен правилник, който определя състава и задълженията на такива подкомитети и начина им на работа, доколкото това не е уредено в настоящото споразумение.
6. Създава се Подкомитет за сътрудничество. Той подпомага Съвместния комитет при изпълнението на неговите задължения във връзка с част III от настоящото споразумение. Той също така:
- а) разглежда всеки свързан със сътрудничеството въпрос, по който е оправомощен от Съвместния комитет;
 - б) следи цялостното прилагане на част III от настоящото споразумение;
 - в) обсъжда всички свързани въпроси относно сътрудничеството, които могат да засегнат действието на част III от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 84

Определяне на страните

За целите на настоящото споразумение понятието „страни“ означава Европейският съюз или неговите държави членки, или Европейският съюз и неговите държави членки съгласно съответните им правомощия, от една страна, и Република Куба, от друга страна.

ЧЛЕН 85

Изпълнение на задълженията

1. Страните приемат всички общи или специални мерки, които са необходими, за да изпълнят своите задължения по настоящото споразумение и гарантират, че те са в съответствие с установените в него цели.
2. Ако някоя от страните счита, че друга страна не е изпълнила задължение по настоящото споразумение, тя може да предприеме подходящи мерки. Преди да направи това, освен в особено неотложни случаи, в срок от тридесет дни тя представя на Съвместния съвет цялата необходима информация с оглед на задълбоченото разглеждане на положението с цел намирането на приемливо за страните решение. При избора на мерки, които следва да бъдат приети, се отдава предимство на мерките, които в най-малка степен препятстват прилагането на настоящото споразумение. Тези мерки се съобщават незабавно на другата страна и са предмет на консултации в рамките на Съвместния комитет, ако това бъде поискано от другата страна.
3. Страните се споразумяват, че понятието „особено неотложни случаи“ в параграф 2 означава случаи на нарушение на споразумението по същество от една от страните. Страните освен това се споразумяват, че понятието „подходящи мерки“ в параграф 2 означава мерки, предприети в съответствие с международното право. Приема се, че спирането на изпълнението се прилага само в краен случай. Нарушение по същество на споразумението е:
 - а) частичен или цялостен отказ от изпълнение на настоящото споразумение, който не се допуска от общите правила на международното право;

б) нарушаване на основните елементи на настоящото споразумение, посочени в член 1, параграф 5 и член 7.

4. Ако някоя от страните предприеме мярка в особено неотложен случай, другата страна може да поиска да бъде свикано спешно заседание на страните в срок от петнадесет дни.

ЧЛЕН 86

Влизане в сила, временно прилагане, срок на действие и прекратяване

1. Страните одобряват настоящото споразумение в съответствие с процедурите, предвидени в тяхното вътрешно право.

2. Настоящото споразумение влиза в сила на първия ден от втория месец, следващ датата, на която страните са нотифицирали другата страна за завършването на посочените в параграф 1 процедури, предвидени в тяхното вътрешно право.

3. Независимо от параграф 2, Европейският съюз и Куба прилагат настоящото споразумение, изцяло или частично, на временна основа, както се посочва в настоящия параграф, до влизането му в сила и съгласно съответните приложими вътрешни процедури и законодателство.

Временното прилагане започва на първия ден от втория месец след датата, на която Европейският съюз и Куба са се нотифицирали взаимно за следното:

- а) за Съюза — приключването на необходимите за тази цел вътрешни процедури, като се посочват частите от споразумението, които се прилагат временно; и
- б) за Куба — приключването на необходимите за тази цел вътрешни процедури, като потвърждава съгласието си с частите от споразумението, които се прилагат временно.

4. Настоящото споразумение е безсрочно. Всяка от страните може да нотифицира писмено другата страна за намерението си да прекрати прилагането на настоящото споразумение. Прекратяването влиза в сила шест месеца след датата на нотификацията.

5. Нотификациите, направени в съответствие с настоящия член, се изпращат, в случая на Европейския съюз — на генералния секретариат на Съвета на Европейския съюз, а в случая на Република Куба — на Министерството на външните работи на Куба, които са депозитари на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 87

Изменение

Настоящото споразумение може да се изменя чрез писмено съгласие между страните. Измененията влизат в сила на датата, договорена между страните, и след приключване на съответните им правни условия и процедури.

ЧЛЕН 88

Териториално приложение

Настоящото споразумение се прилага, от една страна, на териториите, на които се прилагат Договорът за Европейския съюз и Договорът за функционирането на Европейския съюз, и при условията, предвидени в посочените договори, и от друга страна – на територията на Република Куба.

ЧЛЕН 89

Автентични текстове

Настоящото споразумение е съставено в два еднообразни екземпляра на английски, български, гръцки, датски, естонски, испански, италиански, латвийски, литовски, малтийски, немски, нидерландски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, унгарски, фински, френски, хърватски, чешки и шведски език, като всички текстове са еднакво автентични.

В УВЕРЕНИЕ НА КОЕТО, долуподписаните, надлежно упълномощени за целта представители подписаха настоящото споразумение.